

Μήγαρις
έχω άλλο
στό νού μου
πάρεξ
έλευθερία
και γλώσσα;

Δ. Σολωμός

Ἡ Γλῶσσά μας... Ἡ Ἱστορία μας... Ὁ Πολιτισμός μας...

• Ανυπολόγιστη ἡ Ἀξία
τῆς Πνευματικῆς μας Κληρονομιάς •

■ Κύρια βάση τῆς ἐννοιολογικῆς ἔκφρασης τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ

Ἡ διαχρονικότητα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ ἡ συμβολή της στὴν ἀνθρωπότητα* «ἡ παιδεία ἀρχίζει μὲ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα»

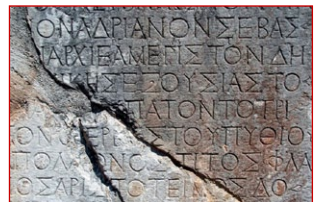
Ὀ ποιητὴς Νικηφόρος Βρεττάκος, σὲ στίχους φωτεινοὺς σὰν τὴν ἀλήθεια, μᾶς δίνει εὐδιάκριτα τὸ στίγμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πιδὸ ἀδιάψευστη δέλτο τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ μας.

*«Ὅταν κάποτε φύγω ἀπὸ τοῦτο τὸ φῶς
καὶ ἐλιχθῶ πρὸς τὰ ἄνω,
ὅπως ἓνα ρυάκι ποὺ μουρμουρίζει,
κι ἂν τυχὸν κάπου ἀνάμεσα
στοὺς γαλάζιους διαδρόμους
συναντήσω ἀγγέλους,
θὰ τοὺς μιλήσω Ἑλληνικά,
ἐπειδὴ δὲν ξέρουνε γλῶσσες.
Μιλᾶνε μεταξύ τους μὲ μουσική».*

Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα, πολυδύναμη καὶ πολυσήμαντη, ἀποτελεῖ κατὰ τὸν ἴδιο ποιητὴ,

«τὸ μακρύτερο ὕδωρ τοῦ κόσμου, ποὺ κατηφορίζει ἀπὸ τὰ λευκὰ μαλλιά τοῦ Ὀμήρου ὡς τὶς μέρες μας, κατεβάζοντας πολλὴ ψυχὴ καὶ πολὺ φῶς»¹.

Ἀποτελεῖ τὸν διεθνή γλωσσικὸ ἄξονα καὶ ὅλοι οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου δανεῖζονται ἀπὸ τὸ διαχρονικὸ πνευματικὸ της μεγαλεῖο, γιὰ νὰ μορφώσουν τὶς δικές τους γλῶσσες.

Ἐξ ἄλλου εἶναι χαρακτηριστική ἡ ἐπισήμανση τοῦ Ἰσπανοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ γλωσσολόγου, **Francisco R. Adrados**, ὅτι τὰ ἑλληνικά στοιχεῖα συνετέλεσαν, ὥστε οἱ εὐρωπαϊκὲς γλώσσες νὰ εἶναι στὴν πραγματικότητα διάφορα εἶδη ἡμιελληνικῶν ἢ κρυπτοελληνικῶν γλωσσῶν².

Σοφοὶ καὶ διακεκριμένοι διανοούμενοι ἐκφράσθηκαν κατὰ καιροὺς διθυραμβικὰ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ ὁποία περιέχει λέξεις ὑψηλῶν διανοημάτων καὶ μὲ μοναδικὸ τρόπο ἐνδύει λεκτικῶς τὶς ἀφηρημένες ἔννοιες³.

Ὁ Gibbon γράφει χαρακτηριστικά:

«**Ἄν** τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα μπορεῖ νὰ καυχηθεῖ ὅτι ἐδημιούργησε κάτι τὸ ἀξιόλογον, αὐτὸ εἶναι ἡ ἀθάνατη ἑλληνικὴ γλῶσσα».

Καὶ ὁ M. T. Κικέρων:

«**Εἰ** οἱ θεοὶ διαλέγονται, τῇ τῶν Ἑλλήνων γλώττῃ χρῶνται».

καὶ κατὰ τὸν Κοϊντιλιανό,

«ἡ παιδεία ἀρχίζει μὲ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα»⁴.

Μὲ λεκτικὴ, ἐννοιολογικὴ, ἀρμονικὴ ἐκφραστικὴ τελείωση, χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν ἔκφραση προηγμένων μορφῶν σκέψεως καὶ ἀποτελέσσε τὴν κύρια βάση τοῦ πολιτισμένου κόσμου. **Εἶναι** ἡ μόνη γλῶσσα, τῆς ὁποίας οἱ λέξεις ἔχουν πρωτογένεια [τὸ νὰ ἔχει κανεὶς γεννηθεῖ πρῶτος], καὶ ἔχει στενὴ σχέση πρὸς ὅλες τὶς ἐκφράσεις τῆς καθ' ὅλη τὴν ἱστορικὴ διαδρομὴ τῆς, ἀρχαία, βυζαντινὴ, σύγχρονη.

Γενικὴ πεποίθηση, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει ζωντανὴ παρουσία καὶ ροὴ στὸ ἱστορικὸ γίγνεσθαι τριῶν ἢ καλύτερα τεσσάρων χιλιάδων ἐτῶν. **Ἡ** ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα ὁμως μᾶς ἐπεφύλαξε ἐκπλήξεις. **Τὸ** πλοῖο τῶν Ἀργοναυτῶν, ἡ μυθικὴ «Ἀργώ», κατασκευάστηκε ἀπὸ τὸν Ἄργο στὶς Παγασές. **Σύμφωνα** μὲ τὸν μῦθο, ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ ἔφερε ἓνα κομμάτι ξύλο ἀπὸ τὸ ἱερὸ δάσος τῆς Δωδώνης, τὸ ὁποῖο μπορούσε νὰ ὀμιλεῖ, διότι ἔφερε ἐπιγραφή καὶ ἐνσωματώθηκε στὸ πλοῖο, στὴν «Ἀργώ». **Τὸ** ξύλο ὀνομάστηκε «φωνῆεν ξύλο». **Σὲ** πρόσφατες ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες στὸ Δισπιλιό, ὁ Καθηγητὴς Χουρμουζιάδης ἔφερε στὸ φῶς, μεταξὺ ἄλλων εὐρημάτων, ἓνα κομμάτι ξύλο μὲ ἐπιγραφή ποῦ ἐκτιμᾶται, ὅτι εἶναι 7.500 ἐτῶν. **Τὰ** στοιχεῖα γραφῆς εἶναι ὅμοια μὲ ἐκεῖνα τῆς γραμμικῆς γραφῆς Α καὶ Β. **Τὸ** εὐρημα ἀποτελεῖ ἀδιάψευστο τεκμήριο, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς ἀνάγεται στὸ ἀπώτερο καὶ βαθὺ ἱστορικὸ παρελθόν. **Τὸ** ἀνακαλυφθὲν «φωνῆεν ξύλον»,

πὸ τοποθετήθηκε στὴν πλώρη τοῦ ἀρχαίου πλοίου «Ἀργώ», μποροῦμε νὰ τὸ δεχθοῦμε πιθανολογικά, ἀφοῦ ἡ Δωδώνη δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ Δισπιλιό, ὅπου ἡ λίμνη τῆς Καστοριᾶς.

Ἄκόμη καὶ μέσα ἀπὸ τὸν μῦθο προβάλλει ἡ διαίσθηση καὶ ὁ νοῦς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι, ὅπως εἶπε ὁ Μπέρτραντ Ράσσελ, κατόρθωσαν ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια, μιλώντας γιὰ ὀρισμένα θέματα, νὰ ποῦν τὴν τελευταία λέξη⁵.

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀποτελεῖ τὴν χρυσὴ πορεία τοῦ ἑλληνικοῦ ψυχισμοῦ. **Μ**ὲ προνομιακὴ παρουσία στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ἡ γλῶσσα τῶν κλασικῶν κειμένων τῆς ἀρχαίας, ὡς γλῶσσα τοῦ Εὐαγγελίου, τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τῆς βυζαντινῆς ὑμνογραφίας καὶ ὑμνολογίας, ὡς γλῶσσα ἐκφράσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος στὶς πιὸ μεγάλες στιγμὲς καὶ γιὰ τὰ πιὸ μεγάλα διαχρονικῆς ἐμβέλειας θέματα ποῦ ἀφοροῦν τὸν ἄνθρωπο, τὶς αἰώνιες ἀξίες, τὴν ἐπιστήμη, τὴν παιδεία καὶ τὸν πολιτισμό.

Ἡ παλαιότερη ἑλληνικὴ ἀλφαβητικὴ ἐπιγραφή χρονολογεῖται πρὶν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ὀγδόου π.Χ. αἰώνα⁶. **Ἡ** πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ὑπεροχὴ τῆς Ἀθήνας σὲ μεγάλη περίοδο τοῦ πέμπτου αἰώνα π.Χ. καὶ ἡ συντριπτικὴ πολιτιστικὴ τῆς ὑπεροχὴ προσέδωσαν τέτοια αἴγλη στὴν ἀττικὴ διάλεκτο, ὥστε θεωρήθηκε πρότυπο γλωσσικῆς ἐκφράσεως, τὸ πιὸ ἐκλεπτυσμένο, σαφέστερο καὶ πλουσιότερο σὲ ἀποχρώσεις ὄργανο ἐπικοινωνίας. **Ἐ**ννοίες, ὅπως ἡ «δημοκρατία», ἡ «ἰσονομία», ὁ «διάλογος», ἀναπτύσσονται σὲ αὐτὸν τὸν χῶρο καὶ βρίσκουν τὴν πιὸ λαμπρὴ τους θεωρητικὴ ἐπεξεργασία καὶ ἔκφραση⁷.

Κατὰ τὸν τέταρτο αἰώνα π.Χ. ἡ ὑποχώρηση τῶν διαλεκτικῶν χαρακτηριστικῶν εἶναι ἐμφανής, ἀλλὰ σὲ διαφορετικὸ ποσοστὸ κατὰ περιοχές. **Κ**ατὰ τὸν τρίτο αἰώνα π.Χ. σχηματίζουμε γιὰ τὶς περισσότερες πόλεις τὴν ἐντύπωση, ὅτι τὰ κείμενα δημοσίου χαρακτῆρα ἔχουν «διανθισθεῖ» μὲ διαλεκτικὰ στοιχεῖα, λεξιλογικὰ συνήθως, ἐνῶ τὸ κείμενο εἶναι συντεταγμένο στὴν Κοινὴ. **Ἡ** Κοινὴ, ποῦ διαμορφώνεται τὸν 4ο π.Χ. αἰώνα εἶναι κατὰ βάση μία ἐξελιγμένη μορφή τῆς ἀττικῆς διαλέκτου, χωρὶς τὰ πολὺ τυπικὰ ἀττικὰ στοιχεῖα μὲ ὀρισμένες ἐπιδράσεις ἀπὸ τὴν ἰωνικὴ καὶ μακεδονικὴ διάλεκτο. **Ἡ** Κοινὴ χρησιμοποιήθηκε σταδιακὰ σὲ ὅλες τὶς περιοχὲς τοῦ ἑλληνόφωνου χώρου στὸν γραπτὸ τουλάχιστον λόγο καὶ στὴν ἐκπαίδευση⁸.

Κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο τὸ ἐθνικὸ «Ἑλλην» δὲν σήμαινε ἀπαραίτητα συγκεκριμένη φυλετικὴ καταγωγή, ἀλλὰ προσδιόριζε ἓνα ἄτομο ποῦ εἶχε ἑλληνικὴ παιδεία, τρόπο ζωῆς καὶ ἐκφραζόταν στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα⁹.

Για διάστημα μισής τουλάχιστον χιλιετίας, μέχρι την άνοδο και την επικράτηση της Ρώμης στο πολιτικό προσκήνιο, οι Έλληνες κατ' αποκλειστικότητα φιλοσοφούν, σκέπτονται, ιστορούν τον κόσμο που τους περιβάλλει¹⁰.

Κατά την περίοδο της *ρωμαϊκής κατοχής* δεν υπήρξε ποτέ σοβαρή αντιπαράθεση μεταξύ των ελληνικών και των λατινικών στο έσωτερικό της αυτοκρατορίας. **Η** αντιπαλότητα και η σύγκρουση των δυο κόσμων που έληξε με την στρατιωτική επικράτηση των Ρωμαίων, τον δεύτερο και τον πρώτο αιώνα π.Χ., δεν έπληξε την ελληνική γλώσσα ούτε τον ελληνικό Πολιτισμό¹¹.

Η ρωμαϊκή Διοίκηση, με ελάχιστες εξαιρέσεις, χρησιμοποίησε την ελληνική ως μέσο επικοινωνίας στο ανατολικό τμήμα του κράτους και στις περιοχές νοτίως του Δουνάβεως. **Α**κόμη και στην Ρώμη, η πολιτιστική αίγλη της ελληνικής, και ό,τι αυτή συνεπάγεται, φαίνεται να επηρέασε μεγάλα τμήματα της άριστοκρατίας και των διανοουμένων¹².

Κατά τον 3ο αιώνα π.Χ. πραγματοποιείται στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου ή μετάφραση στην ελληνική της Παλαιάς Διαθήκης από εβδομήντα δυο Ιουδαίους Έλληνιστές. **Ο** Χριστιανισμός θα συνδεθεί στενά από τα πρώτα του χρόνια με την ελληνική, ή όποια θα γίνει ή πιό ευρέως κατανοητή γλώσσα στην ρωμαϊκή αυτοκρατορία. **Τ**α τρία από τα τέσσερα Εὐαγγέλια (πλὴν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου, που εἶναι γραμμένο στην ἀραμαϊκή), καθώς και τα υπόλοιπα 23 βιβλία της Καινῆς Διαθήκης εἶναι γραμμένα ἀπ' εὐθείας στην Ἑλληνική¹³.

Απὸ τὸν τέταρτο αἰώνα μ.Χ., ἐποχὴ τῆς ὀλοσχεροῦς ἐπικρατήσεως τῆς νέας Θρησκείας, ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα θὰ προχωρήσουν ἐνωμένα, ἀναπόσπαστα. **Εἶναι** πανθομολογούμενο, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ σκέψη ἐκπεφρασμένη μέσῳ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀποτελεῖ τὴν *προϊστορία* τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν λαῶν ποὺ ἀκολουθοῦν αὐτὸ τὸ πρότυπο. **Π**ολιτιστικὲς ἔννοιες καὶ γνωστικοὶ τομεῖς, ὅπως *μαθηματικά, γεωμετρία, ἀστρονομία, φυσικὴ, οἰκονομία, βιολογία, ἀνατομία, ἱστορία, φιλολογία, φιλοσοφία* καὶ πλῆθος ὄρων ποὺ ἀφοροῦν σὲ αὐτὲς τὶς ἐπιστῆμες καὶ βεβαίως οἱ ὄροι τῆς ἰατρικῆς, δείχνουν τὴν συνεισφορὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στὸν σύγχρονο κόσμῳ¹⁴.

Ἐννοίες ἐξ ἄλλου πολυδιάστατες καὶ πολυσήμαντες, ὅπως «δημοκρατία», «χριστιανισμός», «ἠθικὴ», «κόσμος», «ιδέα», «ψυχὴ», «λόγος» καὶ κυρίως «διάλογος» μετὸν ἄλλο, δηλαδὴ ἀνταλλαγὴ

ἀπόψεων, σεβασμὸς καὶ ἀποδοχὴ ἢ τουλάχιστον ἀνοχὴ τοῦ διαφορετικοῦ, δείχνουν πόσο βαθειὰ ἐπηρέασε τὴν ὀπτικὴ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἢ ἑλληνικὴ ἀποψη γιὰ τὸν κόσμον, ποὺ μᾶς περιβάλλει καὶ τὸν κόσμον, ποὺ εἶναι μέσα μας¹⁵.

* * *

Ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καθιστᾷ ἀναγκαίᾳ τὴν παρουσία της στὸ παγκόσμιον σημερινὸ γίγνεσθαι μὲ τὴν γενικότερη σύγχυση καὶ τὴν ἀμφισβήτηση ἐννοιῶν καὶ ἀξιῶν.

Συνηγορεῖ ἡ ὁμολογία τοῦ μεγαλύτερου ἴσως Φυσικοῦ, τοῦ Martin Heisenberg:

■ **«Ἡ** θητεία μου στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ γλώσσα ὑπῆρξε ἡ σπουδαιότερη πνευματικὴ μου ἄσκηση. **Στὴν** γλώσσα αὐτὴ ὑπάρχει ἡ πληρέστερη ἀντιστοιχία ἀνάμεσα στὴ λέξι καὶ στὸ ἐννοιολογικὸ της περιεχόμενο»¹⁶.

Τὸ γλωσσικὸ σύμβολο, δηλαδὴ ἡ λέξι, στὴν ἑλληνικὴ βρίσκεται σὲ πλήρη ἀντιστοιχία μὲ τὴν ἐννοια ποὺ δηλώνει, τὸ «ἐννοιολογικὸ περιεχόμενο», παρατηρεῖ ὁ **Heisenberg**¹⁷.

Εἶναι ἐξ ἄλλου ἀξιοπρόσεκτες οἱ ἐπισημάνσεις τοῦ **Καθηγητοῦ κ. Μπαμπινιώτη** γιὰ τὴν ἰδιαιτερότητά της.

● **Ἡ** χρῆση της ἀπὸ τὰ μεγάλα προικισμένα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητας, γιὰ τὴν ἔκφραση προηγμένων μορφῶν σκέψεως.

● **Ἡ** ἀνάδειξή της σὲ κύρια βάση τῆς ἐννοιολογικῆς ἔκφρασης τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ.

● **Ἡ** σημερινὴ παρουσία της στὸ λεξιλόγιον ὄλων τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

● **Ἡ** ἀδιάκοπη προφορικὴ καὶ γραπτὴ παράδοσή της ἐπὶ 4.000 καὶ 3.000 χρόνια ἀντιστοίχως.

● **Ἡ** στενὴ σχέση τῆς σύγχρονης Ἑλληνικῆς πρὸς τὶς παλαιότερες φάσεις της, ἀρχαία καὶ βυζαντινὴ.

● **Ὁ** ρόλος της ὄχι μόνο στὴν Ἀναγέννηση, ἀλλὰ καὶ στὶς μετέπειτα καὶ σύγχρονες ἀκόμη μορφές παιδείας καὶ ἐκπαιδύσεως στὴν Εὐρώπη καὶ σὲ δυτικογενεῖς πολιτισμούς¹⁸.

Βασικὲς ἐννοίες τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως, ὅ,τι ὀνομάστηκε «καλλιεργημένος κώδικας», πρωτοεκφράστηκαν στὴν Ἑλληνικὴ¹⁹, ἡ ὁποία ὑπῆρξε ἡ διαφάνεια, πάνω στὴν ὁποία προβλήθηκαν οἱ ἐγκυρότερες ἀξίες καὶ ἐννοίες.

Ἀξέεις-ἐννοίες, ὅπως ἡ λογικὴ καὶ τὸ σύστημα, ἡ ἀνάλυση καὶ ἡ σύνθεση, ἡ κατηγορία, ἡ μέθοδος, ἡ ταξινόμια, ἡ ὑπόθεση καὶ ἡ ἱεραρχία, τὸ πρόβλημα καὶ ἡ κριτικὴ, τὸ θέμα, τὸ πρόγραμμα καὶ ἡ ὀργάνωση,

ή θεωρία, ή ιδεολογία, ή πολιτική, ή δημοκρατία και ή τυραννία, τὰ συμπτώματα, ή διάγνωση και ή θεραπεία, πλήθος άλλων αλλά και ή λειτουργία, ό Χριστός, ή Όρθοδοξία, τὸ Εὐαγγέλιο, οἱ Ὕμνοι, οἱ Μάρτυρες και ή Ἐκκλησία και τόσες άλλες λέξεις-κλειδιά τοῦ πολιτισμοῦ μας, συλλαμβάνονται, δηλώνονται και βιώνονται με λέξεις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας.

Σὲ γλώσσα ἑλληνικὴ ὁ Θεῖος Λόγος, σὲ λόγο ἑλληνικὸ οἱ καθοριστικὲς γιὰ τὸ Χριστιανισμὸ ἔννοιες τῶν πατερικῶν κειμένων, στὰ ἑλληνικὰ ή ὕμνολογία τῆς Όρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἑλληνιστὶ ή Θεία Λειτουργία.

* * *

Τὰ κλασικὰ ἑλληνικὰ κείμενα ξεπέρασαν τὰ ὅρια τοῦ χώρου και τοῦ χρόνου²⁰. Ὡς πρὸς τὴν σχέση σύγχρονης, ἀρχαίας και βυζαντινῆς ἑλληνικῆς και τὴν μακρὰ ἀδιάκοπη γραπτὴ και προφορικὴ παράδοση τῆς ἑλληνικῆς 4.000 χρόνια, ἄς ἀκούσουμε τὸν **Γιώργο Σεφέρη**:

«**Η** ἑλληνικὴ γλώσσα, ὁ ἄνθρωπος, ή θάλασσα...».

Γιὰ κοιτάξτε, γράφει, πόσο θαυμάσιο πράγμα εἶναι νὰ λογαριάζει κανεὶς πὼς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πὸ μίλησε ὁ Ὅμηρος ὡς τὰ σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαίνουμε και τραγουδοῦμε με τὴν ἴδια γλώσσα. **Κ**αι αὐτὸ δὲν σταμάτησε ποτέ, εἴτε σκεφτοῦμε τὴν Κλυταιμνήστρα πὸ μιᾶ στὸν Ἀγαμέμνονα, εἴτε τὴν Καινὴ Διαθήκη, εἴτε τοὺς ὕμνους τοῦ Ρωμανοῦ και τὸν Διγενῆ Ἀκρίτα, εἴτε τὸ Κρητικὸ θέατρο και τὸν Ἐρωτόκριτο, εἴτε τὸ δημοτικὸ τραγούδι²¹.

Αὐτὴ εἶναι πράγματι ή ἑλληνικὴ γλώσσα. **Μ**ία και ἐνιαία. **Αὐτὸ** ἀποτελεῖ και τὴν δύναμὴ τῆς. **Ν**ὰ μπορούμε κάθε στιγμή νὰ γευόμαστε τὴν *μαγεία* τῆς λέξεως, τὴν πολυδύναμη λειτουργία τῆς στὸν λόγο.

Λυδία λίθος γιὰ τὴν καταξίωσή τῆς ή ἀντοχή τῆς στὴ φθοροποιὸ δύναμη τοῦ χρόνου. **Η** παγκόσμια καθιέρωσή τῆς σήμερα θεωρεῖται ἐπιτακτικὴ σύμφωνα με τὸ πρόγραμμα «Hellenic Quest» ἠλεκτρονικῆς ἐκμαθήσεώς τῆς πὸ τὸ «CNN» ἄρχισε νὰ διανέμει παγκοσμίως.

Ο πρόεδρος τῆς μεγάλης ἐταιρείας Η/Υ «Apple», Τζὸν Σκάλι, εἶπε σχετικῶς:

«**Α**ποφασίσαμε νὰ προωθήσουμε τὸ πρόγραμμα ἐκμαθήσεως τῆς ἑλληνικῆς, ἐπειδὴ ή κοινωνία μας χρειάζεται ἓνα ἐργαλεῖο πὸ θὰ τῆς ἐπιτρέψει νὰ ἀναπτύξει τὴν δημιουργικότητά τῆς νὰ εἰσαγάγει καινούργιες

ιδέες και θα τῆς προσφέρει γνώσεις περισσότερες ἀπ' ὅσες ὁ ἄνθρωπος μποροῦσε ὡς τώρα νὰ ἀνακαλύψει».

Καὶ οἱ Ἄγγλοι ἐπιχειρηματίες προτρέπουν τὰ ἀνώτερα στελέχη τους νὰ μάθουν ἀρχαῖα ἑλληνικά, «ἐπειδὴ αὐτὰ περιέχουν μία ξεχωριστὴ σημασία γιὰ τοὺς τομεῖς ὀργανώσεως καὶ διαχειρίσεως ἐπιχειρήσεων».

Στὸ συμπέρασμα αὐτὸ ὁδηγήθηκαν ἀπὸ διαπιστώσεις εἰδικῶν Βρετανῶν ὅτι «ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐνισχύει τὴν λογικὴ καὶ τὸνώνει τὶς ἡγετικὲς ἱκανότητες». Γι' αὐτὸ, προσέθεσαν, ἔχει μεγάλη ἀξία, ὄχι μόνο στὴν πληροφορικὴ καὶ στὴν ὑψηλὴ τεχνολογία, ἀλλὰ καὶ στὸν τομέα ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως.

Αὐτὲς οἱ ιδιότητες τῆς ἑλληνικῆς ὤθησαν τὸ Πανεπιστήμιο Ἰρβαίν τῆς Καλιφόρνια νὰ ἀναλάβει τὴν ἀποθησαύριση τοῦ πλούτου της. Ἐπὶ κεφαλῆς τέθηκε ἡ ἑλληνίστρια McDonald καὶ οἱ Καθηγητὲς ἠλεκτρονικῆς Μπροῦνερ καὶ Πάκαρι.

Μιλώντας γι' αὐτὸ ὁ Καθηγητὴς Μπροῦνερ εἶπε:

«Σὲ ὅποιον ἀπορεῖ, γιὰ τὸ τόσα ἑκατομμύρια δολᾶρια γιὰ τὴν ἀποθησαύριση τῶν λέξεων τῆς ἑλληνικῆς, ἀπαντοῦμε: Μὰ πρόκειται γιὰ τὴν γλῶσσα τῶν προγόνων μας. Καὶ ἡ ἐπαφὴ μας μὲ αὐτοὺς θα βελτιώσει τὸν πολιτισμὸ μας».

Τὸ γεγονὸς δέ, ὅτι οἱ Ἴσπανοὶ Εὐρωβουλευτὲς ζήτησαν νὰ καθιερωθεῖ ἡ ἑλληνικὴ ὡς ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως εἶναι, διότι τὸ νὰ μιᾶ κανεῖς γιὰ Ἐνωμένη Εὐρώπη χωρὶς τὴν ἑλληνικὴ εἶναι σὰν νὰ μιᾶ σὲ ἓναν τυφλὸ γιὰ χρώματα.

*** * ***

Ὅμως, ἀκροτελευτίως, πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὴν μεταφραστικὴν προσπάθεια τῶν κλασικῶν κειμένων τῆς ἀρχαιότητος, τῶν Εὐαγγελίων, τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνολογίας, ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ ἀποδώσει πιστὰ ὅσο καὶ ἂν τὰ προσεγγίσει, ἀλλὰ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ τὰ ἀλλοιώσει, νὰ τὰ παραχαράξει.

Θὰ μπορούσαμε νὰ συμφωνήσουμε ἀνεπιφύλακτα μὲ τὴν ἀποψη τῶν Ἰταλῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὶς μεταφράσεις τῶν κειμένων:

«Ὁ μεταφραστὴς εἶναι προδότης»

ἢ κατὰ τὴν ἀποψη ἄλλων, τὸ νὰ διαβάξεις κάτι ἀπὸ τὸ πρωτότυπο, εἶναι σὰ νὰ πίνεις κρασί ἀπὸ χρυσὴ κούπα, ἐνῶ στὴ μετάφραση εἶναι σὰ νὰ πίνεις κρασί ἀπὸ ἀσημένια καὶ συμπληρώνουμε, γιὰ τὸ ὄχι, μερικὲς φορές, ἀπὸ ποτήρι μιᾶς χρήσεως.

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἰσχύσει περισσότερο ὅσον ἀφορᾷ τὸν Εὐαγγε-

λικό λόγο, τὰ κείμενα τῆς Θείας Λατρείας, τῆς Ὑμνολογίας. Ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν διαθέτει μὀρφωση καὶ παιδεία ἐγκεφαλικὴ, μπορεῖ μὲ τὴν καθαρὴτητα τῆς ψυχῆς του νὰ προσεγγίσει τὶς αἰώνιες ἀλήθειες σὰν τὸν Μέγα Ἀντώνιο, ἔχοντας γιὰ ἀλάθητο ὀδηγὸ τὴν καρδιά του καὶ πάνω ἀπ' ὄλα τὸν φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια βρέθηκα στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Lancaster στὸ Ambleside, προκειμένου νὰ παρακολουθῶ ἓνα Συνέδριο τῆς EUROCLASSICA, τοῦ Ὁμίλου Εὐρωπαϊκῶν Ἐταιρειῶν Καθηγητῶν Κλασσικῶν Γλωσσῶν καὶ Πολιτισμῶν.

Κάποιος Καθηγητὴς Πανεπιστημίου μᾶς ἔφερε κάποια ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη. Συνέβη νὰ κάνει ὁ ἴδιος καὶ σειρά ἐκπομπῶν στὸ BBC. Ἄν ἐνθυμοῦμαι καλῶς, μᾶς ἔφερε τὰ ἀποσπάσματα: «Καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει... κ.λπ.». Παρουσίασε τρεῖς διαφορετικὲς μεταφράσεις τοῦ ἀποσπάσματος. Ἡ κατάληξη τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἄλλων παρισταμένων συνέδρων ἦταν ὅτι καμιά ἀπολύτως, ὄχι μόνον δὲν ἀπέδιδε, ἀλλὰ δὲν προσήγγιζε κὰν τὸ πρωτότυπο. Ἦταν παραχάραξη καὶ ὄχι ὀρθὴ ἀπόδοση.

Καθηγητὴς μας ἐπίσης τῆς Κλασσικῆς Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος μᾶς δίδασκε τὸ σύγγραμμα «Ἡ ἀπλούστατη πρόταση τῶν κλασσικῶν γλωσσῶν», μὲ ἀναφορὰ στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, μᾶς ἀνέφερε τὸ περιστατικὸ ἐνὸς ἀγράμματος, ἀλλὰ εὐσεβοῦς λειτουργοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὁ ὁποῖος διάβαζε τὸν ψαλμὸ: «Μακάριος ἀνὴρ κ.λπ.».

Σήμερα οἱ ἐπιστήμονες πιστεύουν, ὅτι ὁ δείκτης νοημοσύνης δὲν εἶναι μόνον ὑπόθεση ἐγκεφαλικὴ, I.Q., δηλαδὴ **Intelligence Quantity**, ἀλλὰ καὶ E.Q., δηλαδὴ **Emotional Quantity**, γιὰ νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὸν μεγάλο Pasquale, ὅτι **ἡ καρδιά ἔχει τοὺς λόγους της, πὸ τὸ λογικὸ δὲν κατανοεῖ.**

«Μονάχη ἐγνοια ἢ γλῶσσα μου στὶς ἀμμουδιὲς τοῦ Ὁμήρου. Τὴ γλῶσσα μοῦ ἔδωκαν ἐλληνικὴ μὲ τὰ πρῶτα λόγια τοῦ Ὑμνου. Τὴ γλῶσσα μοῦ ἔδωκαν ἐλληνικὴ μὲ τὰ πρῶτα πρῶτα δόξα Σοι»,

θὰ πεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς Ἐλύτης μὲ τοὺς ἀσυνήθιστους λεξιλογικοὺς συνδυασμοὺς του, πὸ φανερώνουν τὴν μεγάλῃ ἐξοικείωσή του μὲ τὸν ἀνεξάντλητο θησαυρὸ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας στὴν διαχρονικὴ της πορεία.

Κορυφαῖοι διανοούμενοι πιστεύουν ὅτι, ἂν μὲ τὸν χρόνον ἢ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἔφθασε στὴν ὄχι εὐχάριστη σημερινὴ της μορφή, θὰ μπορέσει καὶ πάλιν νὰ ἐπανακτῆσει τὴν «ἀρχαίαν λάμψιν», κατὰ

τὸν περίφημο ἀρχαῖστὴ Νεόφυτο Δούκα²², ὁ ὁποῖος ἀναρωτιέται:

«ἔαν ἀρνηθοῦμε τὴν πρόοδο τῆς ἀρχαίας γλώσσας, τὶ θέλουσι στοχασθῆ τὰ ἄλλα ἔθνη περὶ ἡμῶν, οἷτινες χαίρουν ἤδη ὀρῶντες ἐν ἡμῖν κατ' ὀλίγον ἀνορθομένην τῆς γλώσσης τὴν τελειότητα;».

Ἔτσι εὐελπιστοῦν, ὅτι πολύτιμη βοήθεια μπορεῖ νὰ προσφέρει ἡ Ἐκκλησία, διατηρώντας τὴν ἐλληνικὴ γλώσσα ἀπαραχάρακτη ὡς τὸ ἀνόθευτο πρωτόπλασμα τῶν πρωτοχριστιανικῶν χρόνων καὶ «ἡμεῖς ὡς τέκνα πιστά, φιλοστόργω μητρὶ συνεπόμενοι, ἀναβαίνομεν».

(*) Ἐφημ. «Ὁρθόδοξος Τύπος», ἀριθμ. 2.418/7.10.2022, σελ. 1 καὶ 2 καὶ ἀριθμ. 2.419/ 14.10.2022, σελ. 1 καὶ 2. • Τῆς Κας Μαρίας-Ἐλευθερίας Γ. Γιατράκου, Δρ. Φιλολογίας - Ἱστορίας Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. • Ἀπὸ τὸν τόμο: «Γλῶσσα καὶ Λατρεία - Νοησιαρχία ἢ Μέξεξις;», Πρακτικά Ἡμερίδος, 17.4.2010. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Βλ. Νικηφόρος Βρεττάκος, Ποιητικὸς λόγος καὶ ἐθνικὴ ἀλήθεια, Ἀθήνα 1988, ἐκδόσεις «Φιλιππότη», σελ. 5-6 κ.έ.

2. Βλ. Francisco R. Adrados, Πρακτικά Ἡμερίδας, Ἡ Ἀναγέννηση τῶν Κλασικῶν Γραμμάτων στὸν κόσμον σήμερα, Νοέμβριος 2009, σελ. 60.

3. Ε. Κουτσόπουλος, Ἐπιλεκτικὸν Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Πάτρα 2008, σελ. 11.

4. M. Fab. Quintilianus, «Institutio Oratoria» 1,1,12.

5. Βλ. Νικηφόρος Βρεττάκος, ὁ.π., σελ. 7.

6. Δρ. Ἄννα Παναγιώτου, Ἡ ἐλληνικὴ γλώσσα, Ἱστορικὴ ἀναδρομὴ, «Ἡ ἐλληνικὴ μία πάντοτε σύγχρονη γλώσσα», Ἀθήνα 1999, σελ. 11 (Ἐκδοση Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ).

7. Ὁ.π., σελ. 13.

8. Ἄννα Παναγιώτου, ὁ.π., σελ. 13.

9. Ἄννα Παναγιώτου, ὁ.π., σελ. 15.

10. Ὁ.π..

11. Ὁ.π., σελ. 16-17.

12. Ὁ.π., σελ. 17.

13. Ὁ.π., σελ. 17.

14. Ὁ.π., σελ. 27.

15. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Ἡ ταυτότητα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, «Ἡ ἐλληνικὴ μία πάντοτε σύγχρονη γλώσσα», ὁ.π., σελ. 35.

16. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, Ἡ ταυτότητα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, «Ἡ ἐλληνικὴ μία πάντοτε σύγχρονη γλώσσα», ὁ.π., σελ. 35.

17. Ὁ.π.

18. Ὁ.π., σελ. 33.

19. Ὁ.π.

20. Ὁ.π., σελ. 39.

21. Ὁ.π., σελ. 37.

22. Βλ. σχετικὰ Ρέα Δελβερούδη, Ἀδελφὴ ἢ θυγατέρα. Ἀντιλήψεις γιὰ τὴν σχέσιν Ἀρχαίας καὶ Νέας Ἑλληνικῆς στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνα, «Οἱ Κλασσικὲς γλώσσες: Ἡ διαχείριση ἐνὸς Πολιτισμικοῦ Κεφαλαίου», Θεσσαλονίκη 2004, σελ. 40.